

Aan Provinciale Staten
Statencommissie Milieu, Mobiliteit en Economie

DATUM	9 mei 2017-2017	REFERENTIE	Liesbeth van Holten
ONS NUMMER	81A9FC8D	DOORKIESNUMMER	3137/2796
NUMMER PS	2017MME84	E-MAILADRES	liesbeth.van.Holten@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE	3	PORTEFEUILLEHOUDER	Pennarts-Pouw

Onderwerp Statenbrief: aanjaagprogramma Gezonde Leefomgeving

Voorgestelde behandeling: ter informatie

Geachte dames en heren,

Inleiding

Het gaat goed met de provincie Utrecht. De provincie is een vitale economische regio met een bijzonder aantrekkelijk woon- en vestigingsmilieu. Utrecht is in trek bij bewoners en bedrijven. Mensen wonen hier graag, de economie is sterk, de ligging is gunstig en er is een rijke schakering aan mooie (stads)landschappen met veel beleefbaar cultureel erfgoed en natuur.

Door de groei van de bevolking en de economie staat de kwaliteit van onze leefomgeving en daarmee onze gezondheid echter onder druk. In het stedelijk gebied speelt vooral bereikbaarheid, geluid, luchtkwaliteit en klimaat. In het landelijk gebied zijn wij ons steeds meer bewust van de effecten op de gezondheid door de landbouw.

Vaak wordt aandacht besteed aan bovenstaande negatieve omgevingsfactoren, terwijl de omgeving zeker ook een positieve invloed kan hebben op de gezondheid. Zo is er de afgelopen tijd steeds meer aandacht voor de (gezondheidsbevorderende) functie van bijvoorbeeld groen in de directe woonomgeving¹. En wordt gezonde leefomgeving steeds meer gezien in relatie tot het welbevinden van de mens².

De laatste jaren is aandacht voor gezonde leefomgeving in de samenleving onverminderd toegenomen. Wij zien dat veel van onze strategische samenwerkingspartners gezondheid en leefkwaliteit als cruciaal onderdeel van een duurzame (economische en maatschappelijke) ontwikkeling beschouwen. Zo hanteert de Economic Board Utrecht (EBU) de thema's slim, groen en gezond en richten kennisinstellingen op het Utrecht Science Park zich op "One Health". De gemeente Utrecht stelt gezondheid centraal in al haar beleidsvelden en gemeenten als Nieuwegein en Amersfoort werken met de Gezonde Wijk aanpak. Ook op Rijksniveau zien we de aandacht op gezonde leefomgeving, bijvoorbeeld in het programma Slimme en Gezonde Stad. In de Agenda Stad³ is de gezonde stad als belangrijke pijler opgenomen. Ook is in de startnota 'De opgaven voor de Nationale Omgevingsvisie (Ministerie IenM; februari 2017) 'gezondheid en veiligheid in de leefomgeving' als een van de strategische opgaven opgenomen.

¹ http://www.rivm.nl/Onderwerpen/G/Gezonde_leefomgeving/Wat_verstaan_we_onder_een_gezonde_leefomgeving

² Zie onder meer <http://www.ipositivehealth.com/>

³ Samenwerking van het Rijk, steden en stakeholders gericht op het versterken van groei, innovatie en leefbaarheid van Nederlandse steden (<http://agendastad.nl/>)

Ook de provincie onderschrijft het belang van de gezonde leefomgeving en wil hier graag een actieve rol in spelen. Waarom, hoe en op welke manier leest u in het programmaplan van het aanjaagprogramma gezonde leefomgeving dat wij u ter kennisname aanbieden.

Advies Provinciale Commissie Leefomgeving (PCL)

De PCL bracht in oktober 2016 haar advies 'Gezonde Leefomgeving in Stad en Dorp als leidend thema voor de Omgevingsvisie' uit aan het college van Gedeputeerde Staten. In het PCL jaarprogramma 2016 was dit reeds aangekondigd. De PCL adviseert de provincie om:

1. het thema Gezonde Leefomgeving leidend te maken in de nieuwe omgevingsvisie en in het aanjaagprogramma Gezonde Leefomgeving een concrete ambitie te benoemen, zoals: "De Provincie draagt eraan bij dat de inwoners van de provincie in 2030 gemiddeld twee jaar langer in goede gezondheid leven."
2. met het thema gezonde leefomgeving niet alleen te focussen op de stad Utrecht, maar op de provincie als geheel. Ook in andere steden en kleinere gemeenten spelen gezondheidsvraagstukken die verband houden met de inrichting van de leefomgeving;
3. met alle provinciale beleidsvelden bij te dragen aan een gezonde leefomgeving;
4. een sleutelrol aan fietsen en lopen te geven;
5. goede voorbeelden in de etalage te zetten.

Wij nemen advies 2 t/m 5 over in het aanjaagprogramma Gezonde Leefomgeving. Bij advies 4 wordt de kanttkening geplaatst dat de provincie verantwoordelijk is voor het gehele vervoerssysteem, waarbij gezond en veilig vervoer wordt gestimuleerd. Het eerste advies hebben wij niet overgenomen, en wel met de volgende onderbouwing.

In 2014 hebben Provinciale Staten zich uitgesproken over de route naar de omgevingsvisie (Procesnotitie Omgevingswet). In 2016 is besloten de herijkte Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie, het Mobiliteitsplan en het Bodem-, Water- en Milieuplan 'beleidsneutraal' te integreren in de Omgevingsvisie, inclusief de instrumenten uit de Omgevingswet. Beleidsneutraal betekent dat er bij deze integratie geen nieuw beleid wordt geformuleerd. Het traject van de omgevingsvisie en -verordening gaat dit jaar van start en wij zullen het advies van de PCL aan PS meegeven.

Het advies om in het aanjaagprogramma een concrete ambitie te benoemen, zoals "de Provincie draagt eraan bij dat de inwoners van de provincie in 2030 gemiddeld twee jaar langer in goede gezondheid leven", hebben wij niet overgenomen omdat het niet mogelijk is de winst in gezonde jaren toe te schrijven aan het aanjaagprogramma Gezonde Leefomgeving.

Aanleiding

In het Coalitieakkoord 2015-2019 is opgenomen dat een gezonde en veilige leefomgeving een voorwaarde is om een Topregio te zijn. In verschillende beleidskaders, zoals in de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie, hebben wij gezonde, veilige en aantrekkelijke leefomgeving als doelstelling geformuleerd. Daarnaast zijn wij gebonden aan wettelijke taken die doorwerken in gezondheid.

Het besef dat de wettelijke milieunormen geen garantie zijn voor een gezonde leefomgeving verklaart de versterkte aandacht voor het onderwerp gezondheid in het coalitieakkoord 2015-2019 "In Verbinding" van het college van Gedeputeerde Staten. Dit is de reden dat er gekozen is voor het opstellen van een aanjaagprogramma Gezonde Leefomgeving als één van de 13 opdrachten uit het strategisch kader 2015-2019.

Voorgeschiedenis

Gezonde Leefomgeving is één van de 13 opdrachten uit het strategisch kader 2015-2019. In 2016 zijn we gestart met actieve deelname aan een aantal initiatieven op het gebied van gezonde leefomgeving. In oktober 2016 heeft de Provinciale Commissie Leefomgeving een advies uitgebracht over gezonde leefomgeving. Aan de hand van dit advies, de ervaringen uit de praktijkcasussen en verschillende afstemmingsgesprekken in de regio en met collega's is het aanjaagprogramma opgesteld.

Essentie / samenvatting:

Samen met onze strategische samenwerkingspartners vormen wij de kern van (inter)nationale economische en kennisketens en een (inter)nationaal netwerk van organisaties, publiek en privaat, die vanuit en met de regio Utrecht werken aan een gezond (stedelijk) leven. Ook de provincie onderschrijft het belang van de gezonde leefomgeving. Het creëren van een gezonde leefomgeving is immers belangrijk voor alle inwoners van de provincie Utrecht; gezondheidsvraagstukken spelen in de grote én kleinere gemeenten van de provincie Utrecht. In de nieuwe Omgevingswet en de bijbehorende AMvB's is gezondheid expliciet benoemd als afwegingscriterium bij ruimtelijke ontwikkeling en in vergunningverlening. Er ligt nu een taak bij de provincie Utrecht om dit te vertalen naar de provinciale Omgevingsvisie en -verordening.

Met het aanjaagprogramma Gezonde Leefomgeving worden knelpunten en kansen gesignaleerd en worden oplossingen en innovaties op het gebied van gezonde leefomgeving aangejaagd.

We doen dit aan de hand van de volgende programmalijnen:

- In de eerste programmalijn "Doen" leggen we de focus op de mogelijkheden die wij als provincie hebben om de (fysieke) leefomgeving in onze regio gezonder te maken. We maken van gezonde leefomgeving een overkoepelend principe. Dit doen we door het formuleren van leidende principes die als uitgangspunt worden

- meegenomen bij provinciale planprocessen. Daar waar de provincie direct verantwoordelijk is, implementeren we deze principes ('practice what you preach').
- In de tweede programmalijn "Verbreden" zetten we in op het bundelen van de krachten en het delen en toegankelijk maken van kennis en ervaringen op het gebied van gezonde leefomgeving voor de inwoners van Utrecht in concrete casussen en door wetenschappelijke kennis en beleidsvraagstukken op het gebied van gezonde leefomgeving met elkaar te verbinden vanuit het perspectief gezonde verstedelijking en 'verdorpelijking'. We wisselen de opgedane (nieuwe) kennis en ervaringen uit en passen deze toe in de praktijk.
 - In de derde programmalijn "Vertellen" willen we de bewustwording van het belang van een gezonde leefomgeving vergroten. Dit doen we door samen met onze partners de opgedane nieuwe kennis en ervaringen uit te wisselen en door de inspanningen en resultaten van het aanjaagprogramma zichtbaar te maken. Hierdoor dragen wij ook bij aan een betere profilering van de regio Utrecht op het gebied van de gezonde leefomgeving op regionaal, nationaal en internationaal niveau.

Meetbaar / beoogd beleidseffect

Met het aanjaagprogramma Gezonde Leefomgeving worden merkbare impulsen gegeven aan een aantal opgaven in het domein van de gezonde leefomgeving. Deze impulsen creëren we door in actuele casussen (gebiedsprojecten, beleids- en onderzoeksthema's) gezonde leefomgeving een centrale plek te geven in de afwegingen die worden gemaakt. De resultaten hiervan delen we en maken we toegankelijk, waardoor zij ook elders kunnen worden toegepast. Dit resulteert uiteindelijk in een stevige borging in beleid en uitvoering.

Financiële consequenties

Met het aanjaagprogramma Gezonde Leefomgeving worden merkbare impulsen gegeven aan een aantal opgaven waarmee een bijdrage wordt geleverd aan een verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving op gebied van gezondheid. Het bijbehorende uitvoeringsprogramma is een flexibel programma. Dat betekent dat gedurende de looptijd van het programma kan worden ingespeeld op vragen uit de regio, vragen uit de eigen organisatie en op veranderende omstandigheden en/of urgenties. Daarvoor is financiering nodig. Door de flexibiliteit van het uitvoeringsprogramma zijn de uitgaven niet gelijkmatig.

Het programma Gezonde Leefomgeving wordt gefinancierd uit structurele middelen binnen programma 3 (Bodem, Water en Milieu) à € 225.000 per jaar. Het totaal beschikbaar budget voor de periode 2017-2019 is € 675.000. Sturing op deze middelen gebeurt op jaarsnede, waarbij zo strak mogelijk op de activiteiten en besteding van het desbetreffende jaar wordt gestuurd. Eventuele onder- of overbesteding op het jaarbudget ad € 225.000 loopt mee in het saldo van Programma 3 waaronder het aanjaagprogramma Gezonde Leefomgeving wordt uitgevoerd.

Vervolgprocedure/voortgang

n.v.t.

Concreet voorliggende vraag aan Statencommissie / Provinciale Staten

- Kennis te nemen van het Programmaplan van het aanjaagprogramma Gezonde Leefomgeving 2016-2019
- Kennis te nemen van het Uitvoeringsprogramma 2017-2018
- Kennis te nemen van de antwoordbrief aan de Provinciale Commissie Leefomgeving n.a.v. het PCL-advies 'Gezonde Leefomgeving in Stad en Dorp als leidend thema voor de Omgevingsvisie' (oktober 2016)

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

De voorzitter,

De secretaris,